

OBSCENIŠKUMAS - (angl. *obscenity*, nuo lot. *obscenus* – purvinas, bjaurus, atstumiantis, šlykštus). Sinon.: nepadorumas, nešvankumas, beg diškumas, iškrypimas, vulgarumas.. O terminu žymima teisin ir moralin medžiagini k rini ir elgesio, kurie yra susij su nešvankiais, necenz riniais posakiais bei su nuogumu, kontrol . Kitas O bruožas: nepriimtinas arba kontroliuotinas seksualus, žiaurus elgesys ir atitinkam vaizd rodymas. O konotacijos: profaniškumas, tabu kai kurioms seksualinio elgesio ir kalb jimo formoms, bjaurastis, amoralumas, anomalijos, demoralizacija, kitoniškumas, antrar šiškumas, autsaideriškas. O draudimo priežastys: kit asmen garb s ir orumo žeminimas, kenkimas nepilname i fiziniam, protiniam ir doroviniam vystymuisi, psichin prievarta, visuomen s nujautrinimas, moralinio autoriteto naikinimas. Kartais skiriamas nepadorumas ir beg diškumas. Beg diškumas ia nurodo savigyn nuo g dos jausmo, o ne šio jausmo nebuvim . Beg diškumo interpretacija ia sutampa su psichoanalitiniu g dos aiškinimu: atsakomybe prieš vidin Ego ideal ir b tinumu patenkinti narcistinius l kes ius. O nepadorumas yra susij s su visuomeniniu lytin s savik ros vertinimu, su socialini norm pažeidimu, o ne su asmens s moningumo afektais. Tod l O svarstymai sutampa su seksualin s moral s ir lytini akt visuomenin s cenz ros tema. Manoma, kad platus O vaizd , pvz., pornografijos vartojimas skatina pedofilij , sadomazochistinius prievartos aktus, kartais žmogžudystes. Kita vertus nepadorumas ir beg dyst yra susij : tiriant pedofil elges , pasteb ta kad apie 80 % vaik tvirkintoj reguliariai stimuliuoja savo narcistin Ego, mažina g dos jausm seksualin mis prek mis, fetišais. O elgesio formas apibr žia pati visuomen . Dažniausiai O elgesio formoms be atviro seksualumo priskiriamas netoleruotinas nusikaltim , prievartos, žiaurumo, smurto scen rodymas, nepriimtin lytinio gyvenimo form (*homoseksualizmo, queer* santyki) viešinimas. Teis s aktai apie obsceniškas publikacijas (*Obscene Publication Acts*) Britanijoje skelbiami nuo 1857 m. (kitos O akt redakcijos: 1959, 1964). 1868 m. O teisin ir moralin reikšm suformulavo Cockburn C.J. V liau O cenz ros nuostatos paplito Britanijos sandraugos šalyse, Australijoje. Ši teis numato bausmes už netinkam vieš nešvank kalb jim , kasdien s kalbos taisykli laužym . O teisini akt pagrindu ribojama nepadori poetin , prozos, kino film siužet ir vaizd raiška. 1959 m. Britanijoje min tas aktas d l O buvo papildytas „Potvarkiu d l obscenišk publikacij“, o 1984 metais susietas su G j teisi aktu. Šiandien etikos ir teis s teoretikai O apibr žia konkre iau: ne nuogumu ir lytiniu aktu, kurie gali b ti imituojami, o nepadoriu ir atviro genitalij ir susijusi lytini akt demonstravimu. O kontrol vykdoma remiantis specializuotais žiniasklaidos, vaik teisi statymais, yra susijusi su vairi nepadorumo laipsni apibr žimu ir skirting orumo, psichikos pažeidim vardijimu. Amžiaus poži riu O skirstomas priklausomai nuo to, ar erotines, smurto scenas stebi, nešvankius išsireiškimus klauso vaikai, paaugliai ar suaug . Gyvenimo b do poži riu O skirstomas priklausomai nuo laiko ir vietos. Amžiaus poži riu O kontroliuojamas skirstant smurto ir erotines scenas pagal j atvirum ir juos ženklinant vairiausiai sp jamaisiais ir draudžiamaisiais ženklais, kaip antai Lietuvoje vartojami ženklai („7“, „T“, „14“, „S“). „7“ ir „T“ nurodo, kad filmai ži rimi leidus t vams ir tik jei vaikams daugiau nei 7 metai. „14“ – tai, kas leidžiama ži r ti vyresniems nei 14 met paaugliams. „S“ žymi tai, kas skirta tik suaugusiems. Pažym tus „S“ ženklu laidas si loma rodyti nuo 23 iki 6 val. ryto. Draustinais rodymui išlieka pedofilijos ir real s sadomazochistiai smurto aktai. Analogiški draudimai egzistuoja ir kitose ES šalyse: klasifikuojant erotin atvirum ir j žymint skirtingais kodais bei ribojant demonstravimo laik ir s lygas. M. Foulcaut parod , kad valdžios pretenzijos ir elgesio kontrol realizuojami sankcionuojant, kategorizuojant O. Tuo pa iu varžomi su malonumo principais susij individuacijos bei menin s k rybos procesai, nepagr stai persekiojami skirting seksualin orientacij turintys asmenys. Tod l šiandien, skirtingai nei XIX a., atsisakoma visuotinio draudimo id jos, realizuojant ir pl tojant racionalios kontrol s princip ir taip atveriant platesnes galimybes lyties savik rai ir saviraiškai.

Literat ūra:

Obscene Publications Act 1964: Official Revised Ed (Statutes in Force) – London: The Stationery Office Books, 1964; Lane F. S. *Obscene Profits: Entrepreneurs of Pornography in the Cyber Age*. Oxford: Brunner-Routledge, 2001; *Obscene publications: law and practice*. - by Church of England, 1970; „Lietuvos Respublikos nepilname i apsaugos nuo neigiamos viešosios informacijos poveikio statymas“, „Lietuvos Respublikos vaiko teisi apsaugos pagrind ū statymas“, „Lietuvos respublikos visuomen s informavimo statymas“. Vyriausyb s nutarimas: „D l viešo naudojimo kompiuteri tinkluose neskelbtinos informacijos kontrol s ir ribojamos viešosios informacijos platinimo patvirtinimo“ (Vilnius, 2003 03, Nr. 290).

Źr.: *pornografija, pedofilija, prostitucija, sadomazochizmas, queer teorijos.*

G.Mažeikis